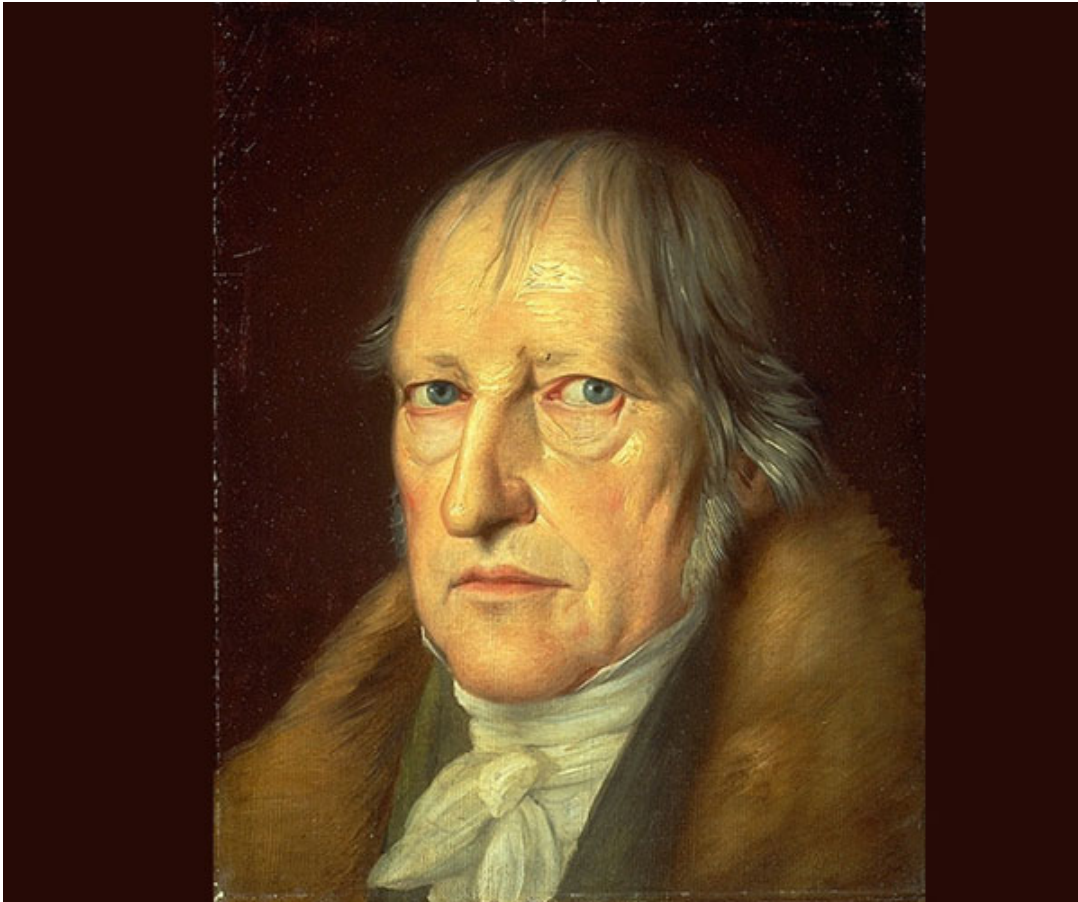

Η Φιλοσοφία της Φύσης στο έργο του G.W.F.Hegel

/ [Πεμπτούσία](#)

image not found or type unknown

Στο παρόν άρθρο εξετάζονται οι αντιλήψεις περί φύσεως του κορυφαίου γερμανού φιλοσόφου G.W.F.Hegel. Εν αντιθέσει προς τους Kant και Schelling, στο έργο των οποίων η φιλοσοφία της φύσεως ήταν ένα από τα σημαντικότερα μέρη, κατά τον Hegel ήταν περιορισμένης βαρύτητας. Ωστόσο, αν και υπάρχει από την πένα του ολόκληρη φιλοσοφία της φύσεως και αρκετές άλλες μελέτες για τα φυσικά φαινόμενα, η μελέτη της φύσεως είναι ένα από τα πιο αδύναμα σημεία του συστήματός του.

Ο Hegel είναι ο κατ' εξοχήν φιλόσοφος της ιστορίας και γι' αυτό αδίκησε την φυσική επιστήμη. Αρχικά επιδίδεται στην συγγραφή του σημαντικότερου φιλοσοφικού έργου, με τίτλο 'Διαφορά του φιλοσοφικού συστήματος του Φίχτε από του Σέλλινγκ'

το 1800. Στη συνέχεια, καταπιάνεται με την έρευνα και την οριστική συγγραφή ενός άλλου έργου, αρχικά στα γερμανικά κι έπειτα στα λατινικά, με τίτλο *'De orbis planetarum'*^[1] το οποίο είναι μία κριτική της μεθόδου των φυσικών επιστημών του Kepler και του Newton. Έτσι, στις 27 Αυγούστου του 1801 κατόπιν εξετάσεων του δόθηκε η *Venia Legendi*^[2]. Ακολούθως, παρουσιάζονται συνοπτικά οι αντιλήψεις των Kepler (1571-1630) και Newton (1643-1727), στις οποίες ασκεί κριτική ο Hegel με την υφηγεσία του.

...

Πολλά γεγονότα σχετικά με την υφηγεσία του Hegel είτε δεν είναι γνωστά, είτε δεν έχουν εξακριβωθεί απολύτως. Ένα από αυτά είναι και το γιατί διάλεξε να υποβάλλει την υφηγεσία του στο Πανεπιστήμιο της Ιένας το 1801. Αρκετά γνωστά είναι αντιθέτως τα δεδομένα της διαδικασίας^[3], ότι δηλαδή ο Γερμανός φιλόσοφος υποχρεούτο να υποβάλλει για εξέταση μία φιλοσοφική υφηγεσία. Αυτή η διαδικασία ξεκίνησε στις αρχές Αυγούστου του 1801 και παρ' όλη την πίεση του χρόνου, ο Hegel στις 27 είχε ορίσει την διαπραγμάτευση του κειμένου στις 27 Αυγούστου, δηλαδή την ημέρα των γενεθλίων του.

Ο Hegel συνέταξε τις 12 θέσεις (που ακολούθως εκδόθηκαν) σαν βάση της συζήτησης του κειμένου της υφηγεσίας^[4]. Ήθελε με αυτές να δείξει το βάθος και τον πλούτο των γνώσεων του στη φιλοσοφία. Ορισμένες από τις θέσεις δείχνουν την αντίθεσή του στις φιλοσοφικές αντιλήψεις άλλων φιλοσόφων, δηλαδή των Kant, Schelling. (ιδιαίτερα η θέση (6) που λέγει ότι...*'Idea est synthesis infiniti et finiti et philosophia omnis est in ideis'*)^[5]. Σχετικά με το θέμα που εξετάζω υπάρχουν πολλά χειρόγραφα για την φιλοσοφία της φύσης από το χέρι του Hegel κατά την εποχή της Χαϊδελβέργης όπως επίσης και σημειώσεις για τη διαδικασία της υφηγεσίας. Ο Rosenkranz επίσης, έχει ανακαλύψει κι αυτός σημειώσεις που έχουν εκδοθεί ξεχωριστά και τις οποίες παρουσίασε σε δικό του βιβλίο για τη ζωή του Hegel^[6]. Ολόκληρο το κείμενο στα λατινικά έχει εκδοθεί από τον Glockner το 1927^[7].

Σαν κείμενο σχετικό με τη φιλοσοφία της φύσης η υφηγεσία αποτελεί ένα σταθμό στην εξέλιξη των αντιλήψεων του Hegel. Η πιο ολοκληρωμένη αντίληψή του είναι το έργο *'Η Φιλοσοφία της Φύσης'* που αποτελεί ένα τμήμα της τρίτομης *'Εγκυκλοπαίδειας των φιλοσοφικών Επιστημών'* (1830)^[8]. Αυτό το έργο αποτελεί την κορύφωση της εγγελιανής φιλοσοφίας ως συστήματος σχετικά με την φύση.

Η φύση είναι κατά τον Hegel το πνεύμα έξω από τον εαυτό του και αποτελεί ένα μεταβατικό στάδιο.

...

(1) Ο Hegel με την επιλογή της μελέτης της μηχανικής του ουρανού, όπως και την μελέτη της σχέσης Kepler-Newton, εισέρχεται σε ένα χώρο που ο Schelling είχε ασχοληθεί, π.χ. την αντίληψη του για την κοσμική ψυχή (Weltseele). (2) Στη βάση της μελέτης της υφηγεσίας βρίσκεται ένα 'μεθοδολογικό' πρόβλημα, δηλ. το πρόβλημα της σχέσης μαθηματικών, φυσικής και φιλοσοφίας, για την εξήγηση της φύσης. Ο Hegel χρεώνει ένα 'τυφλό μπερδεμα' των προβλημάτων στον Newton. Ο Kepler αντίθετα, προσπάθησε να ενδύσει τις ανακαλύψεις του με έναν 'μαθηματικό τύπο'.[\[9\]](#) (3) Ο Hegel με την υφηγεσία του αυτή πέτυχε να ξεκινήσει μία ακαδημαϊκή καριέρα . Η μελέτη εκ μέρους του της ουράνιας μηχανικής και της τροχιάς των πλανητών, τον οδήγησε σε άλλα συμπεράσματα. Οι ανακαλύψεις όμως μικρών πλανητών από φυσικούς επιστήμονες έθεσαν σε αμφισβήτηση την μελέτη του και τις προβλέψεις του.

[\[1\]](#). FR. WIEDMANN *Georg Wilhelm Friedrich Hegel*, μετάφραση Φ. Πρεβεδούρου, εκδ. Πλέθρον,

Αθήνα 2002, σ. 37.

[\[2\]](#) W. JAESCHKE, *Hegel-Handbuch. Leben-Werk-Wirkung*, Metzler, Stuttgart-Weimar 2003, σσ.

106-107.

[\[3\]](#) W., WAESCHKE, *Hegel-Handbuch, Leben-Werk-Wirkung*, Metzler, Stuttgart-Weimar 2003, σσ.

106-107.

[\[4\]](#) G.W.F., HEGEL, *Jenaer Schriften 1801-1807, Werke Bd.2*, Auf der Grundlage der Werke von

1832-1845 neu edierte Ausgabe, redaction E.Moldenhauer u. K.M. Michel, Suhrkamp, Frankfurt

1986 am Main, σ. 533.

[5] Όπ.π.,σ.533.

[6] K., ROSENKRANTZ, *G.W.F.Hegel's Leben*, Berlin 1844.

[7] G.W.F. HEGEL, , *Aufsätze aus dem Kritischen Journal der Philosophie und andere Schriften aus*

der Jenenser Zeit, hrsg. v. Hermann Glockner, Mit einem Vorwort , *Sämtliche Werke in 20 Bänden*,

Erster Band, Frommand Verlag, Stuttgart 1927, σσ.3-29.

[8] G.W.F., HEGEL, *Enzyklopadie der Philosophischen Wissenschaften, II, Werke, Bd.9, (1830)* ,

Zweiter Teil, Die Naturphilosophie, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1986.

[9] W., JAESCHKE, *Hegel-Handbuch. Leben-Werk-Wirkung*, ό.π.,σ. 107κ.εξ.

Παρατήρηση: Το παρόν άρθρο περιέχει αποσπάσματα από την ομιλία του κ. Χαράλαμπου Κράλλη στο Α΄ συνέδριο «Φιλοσοφία και Κοσμολογία», που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εταιρείας Φιλοσοφικών Μελετών, της Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών.**Ολόκληρη η εισήγηση περιέχεται στα πρακτικά του συνεδρίου, που εκδόθηκαν πρόσφατα από τις εκδόσεις «Αιγιές».**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ

(7-8 Μαρτίου 2012, Κεντρικό Κτίριο Πανεπιστημίου Αθηνών)

Εκδόσεις Αιγιές, 2013

Βας. Γεωργίου Α΄ 11, Πειραιεύς, τηλ. 210 410286-7

www.aegeeis.gr